

Dkt. Jeffrey Hudon, Akiolojia ya Kibiblia, Kipindi cha 22, Kipindi cha Uajemi

© 2024 Jeffrey Hudon na Ted Hildebrandt

Huyu ni Dkt. Jeffrey Hudon katika mafundisho yake kuhusu Akiolojia ya Kibiblia. Huu ni kipindi cha 22, Kipindi cha Uajemi.

Sawa, kwa kupitia, tumeacha simulizi letu wakati wa uhamisho wa Babeli.

Wana wa Israeli, watu wa Yuda wamepelekwa Babeli kwa safari ngumu ya maili 900 kutoka Yerusalemu hadi Babeli. Na sasa tutawaona wale, angalau baadhi ya watu hao wakirudi katika safari hiyo hiyo ya kurudi Yerusalemu baada ya uhamisho. Kuhusu uhamisho, unaweza kuona hapa tarehe 586 hadi 539.

Sasa, hilo linahitaji kuthibitishwa kwa sababu baadhi yao walifukuzwa mwaka wa 597 na wengine mapema zaidi, kama vile Danieli. Kwa hivyo, kwa baadhi, uhamisho ulikuwa mrefu zaidi. Na, bila shaka, kwa hao, wengi wao walikufa uhamishoni hata hivyo.

Lakini kwa vijana sana waliohamishwa mwaka wa 586, walirudi miaka mingi baadaye wakiwa watu wazima, labda wazee, na wakarudi na kuona Yerusalemu ya ujana wao au ya utoto wao. Kipindi cha Uajemi, tena, Waajemi waliteka Babiloni na kuichukua, na labda walikuwa na himaya kubwa zaidi hadi sasa katika nyakati za kale. Tena, tumezungumzia hili mapema.

Waliidhibiti Misri, Asia Ndogo yote, Ugiriki, Ulaya, na hadi Mto Indus, himaya kubwa. Na walikuwa na mfumo mzuri sana, mfumo wa utawala na mfumo wa mjumbe, kama vile Pony Express. Wangeweza kutuma ujumbe kutoka upande mmoja wa himaya hadi mwingine katika kipindi kifupi sana kwa sababu ya njia hii, vituo na farasi na wapanda farasi wangepadilishana na kupokea ujumbe kurudi Persepolis au Susa au baadhi ya vituo vingine vikubwa vya Milki ya Uajemi.

Sasa, kwa kweli kabla ya wakati huu, tunaona kuibuka kwa sinagogi, Beit HaKnesset . Na ni muhimu kuelewa kwamba historia ya mapema ya sinagogi ni historia ya kihistoria. Tuna vidokezo, kama vile katika Yeremia 39, Beit Ha'am, nyumba ya watu, inaweza kupendekeza aina fulani ya kituo cha jamii kilichokuwepo wakati wa Yosia au labda mapema zaidi.

Beit Midrash, nyumba ya masomo au ya kujifunza, kihalisi kutafuta, inaweza kuhusishwa na hilo pia. Tena, Beit HaKnesset , nyumba ya kusanyiko, kituo cha jamii. Hizi hakika zilitumika wakati wa uhamisho, ambazo ziliweka jumuiya ya Wayahudi pamoja, ziliwaunganisha, na kuwaweka katika mawasiliano.

Tena, si kuzidisha, kama ninavyosema hapa, kusema kwamba hakika , baadaye katika historia ya Uyahudi katika Uyahudi, sinagogi liliokoa imani, likaokoa utambulisho wa Wayahudi. Na bila shaka, baada ya kuharibiwa kwa hekalu, na Sulemani, hekalu la Sulemani na Wababiloni, na baadaye, hekalu la pili ambalo Herode alilirekebisha, ambalo mwanzoni lilijengwa na Zerubabeli, lililorekebisha na Herode, ambalo liliharibiwa na Warumi, sinagogi lilikuwa muhimu. Ilikuwa muhimu kwa sababu hakukuwa na mahali pa kutoa dhabihu.

Walilazimika kujibuni upya. Kwa hivyo, sinagogi ni mfano wa Kiyahudi kwa kanisa la Kikristo na hutoa jukwaa la umma lililokuwepo awali na msaada katika uinjilisti wa Kiyahudi na Mataifa kwa kanisa la kwanza, kwa mitume wa kwanza, Paulo, na mitume wengine wakati wa karne ya kwanza ili kueneza injili. Kwa hivyo, kwa muhtasari tu, sinagogi lilikuwa taasisi ambayo labda ilikuwepo kabla ya uhamisho.

Huenda kulikuwa na vituo vya kijamii vinavyofanana au taasisi zinazofanana ndani na karibu na Yuda, lakini ilistawi chini ya uhamisho kwa sababu ya hitaji la Wayahudi kujitambulisha na Wayahudi wengine. Kwa hivyo, kama tunavyojua, Waajemi walishinda Babeli, na kila kitu kilibadilika. Na tunaona Amri hii ya Koreshi tena, ambayo ilitangazwa na kuchapishwa mwaka wa 538, ambayo iliruhusu watu wote, si Wayahudi tu, bali watu wote waliokuwa uhamishoni waliokuwa wamehamishwa kurudi nyumbani, kurudi katika nchi zao ikiwa wangetaka.

Kwa hivyo, kundi la kwanza la wahamishwa kutoka Yerusalemu lilirudi Yerusalemu chini ya Zerubabeli. Na tena, alikuwa mshiriki wa ukoo wa Daudi, hakika mgombea mkuu wa aina fulani ya kiongozi, labda mfalme, mfalme wa mwishowe, au kabila. Hata hivyo, Agano la Kale halisemi chochote kuhusu hatima yake.

Na kama tunavyojua, kama Wakristo, Wayahudi wangelazimika kusubiri mwanafamilia wa baadaye wa ukoo wa Daudi awe Masihi wao. Kama picha inavyoonyesha, hekalu la Yerusalemu lilijengwa upya, lakini katika jengo la kawaida zaidi, si kama la Sulemani, bali la kawaida zaidi. Na watu walikatishwa tamaa.

Wengi waliorudi waliiona na wakakata tamaa. Lakini angalau walikuwa na hekalu, tofauti na jamaa zao huko Babeli. Kwa hivyo, Milki ya Uajemi ilikuwa na majimbo makubwa zaidi, na kisha walikuwa na majimbo madogo madogo.

Kiti cha utawala kilichokuwa ng'ambo ya mto kilikuwa kiti cha utawala au kiti cha utawala kilichojumuisha Yuda. Na, bila shaka, walikuwa na jimbo lililoitwa Yehud , ambalo lilikuwa Yuda. Mji mkuu wa jimbo hilo ulikuwa Yerusalemu.

Hata hivyo, tuna picha hapa za kipindi cha Babeli, ambapo jimbo la awali lilikuwa Mitzpah . Na kuna picha kadhaa hapo za Mitzpah . Na, bila shaka, tulizungumzia kuhusu sarafu za Yehud zilizoanza kutumika wakati huo na mihuri ya mitungi ya Yehud pia.

Sasa, bwana aliyeonyeshwa hapa ni Ephraim Stern, marehemu Ephraim Stern. Alikuwa mtaalamu mkuu duniani kuhusu kipindi cha Uajemi katika Nchi Takatifu. Aliandika kitabu cha Material Culture of the Bible wakati wa kipindi cha Uajemi.

Bado ni muhimu sana. Hapa, ramani inaonyesha jimbo la Yehud , kama tunavyoweza kubaini kutoka kwa vyanzo na kutoka kwa akiolojia. Sawa, kwa hivyo ujenzi wa hekalu na usomaji wa sheria na Ezra vyote vilikuwa vipengele muhimu.

Lakini muhimu zaidi, kielimu, ilikuwa ujenzi upya wa kuta za Yerusalemu. Tunachokionyesha hapa kisanii. Walilazimika kujenga kwa mkono mmoja na kutumia mkono mwingine kushikilia mkuki kwa sababu ya tishio la mara kwa mara la kushambuliwa na majirani wa Yerusalemu, ambao hawakupenda wazo la Wayahudi kujenga upya mji wao.

Sasa, kuna mnara kando ya mteremko wa mashariki wa mji wa Daudi, yaani mabaki ya njia za chini ambazo ni mabaki ya mnara uliojengwa na Nehemia. Na kama tunavyojua kutoka katika kitabu cha Nehemia, Nehemia alikuja baada ya kuomba ruhusa ya kuja Yerusalemu kutoka kwa mfalme. Akiwa mnyweshaji wake, Nehemia alikuja Yerusalemu na kufanya mzunguko wa usiku na punda wake kuzunguka kuta za jiji ili kuchunguza uharibifu ambao Nebukadreza alikuwa ameufanya kwa mji miongo kadhaa iliyopita.

Nehemia alipofika magharibi, hasa mteremko wa mashariki, wa mji wa Daudi, ilibidi ashuke kutoka kwenye mnyama wake kwa sababu kulikuwa na magofu na uharibifu mwingi hapo. Aliwakusanya tena familia na koo zote tofauti za waliorudi, na kila moja ikapokea sehemu ya ukuta ili ijengwe upya. Bila shaka, uharibifu mkubwa zaidi ulifanyika katika sehemu hii ya mashariki ya mji wa Daudi kwa sababu ya mteremko hapo.

Na ilibidi wajenge kuta za jiji, kama tunavyojua kutokana na akiolojia, juu zaidi kwenye mteremko. Na hivyo, baadhi ya jiji, jiji la kale, jiji la kabla ya uhamisho, liliachwa. Katika miaka ya 1950, Michael Aviona aliandika makala muhimu na yenye ushawishi mkubwa kuhusu Nehemia sura ya 3, Kuta za Nehemia, Mtazamo Mdogo, katika Jarida la Uchungu la Israeli.

Hiyo ilikuwa, tena, makala maarufu sana. Hii ni mfano kutoka kwa makala hiyo. Na anachofanya ni kwamba anaonekana, kwa sababu Nehemia ana ratiba ya kina sana anapofanya ziara hii ya usiku wa manane kuzunguka kuta za Yerusalemu, akitoka kwenye lango la bonde na kuzunguka na kufanya mzunguko mzima wa jiji la Daudi na kwingineko.

Kwa hivyo, Aviona, tena, inajaribu kujenga upya mji wa kabla ya uhamisho kutoka kwa maelezo ya Nehemia 3. Hadi leo, Nehemia sura ya 3 ndiyo maelezo bora zaidi ya

mji wa kabla ya uhamisho wa Yerusalemu. Angalia nilisema kabla ya uhamisho kwa sababu haya ni magofu ya Yerusalemu tangu wakati wa hekalu la kwanza, tangu wakati wa Yeremia, na kabla yake. Kwa hivyo, hiki ni chanzo muhimu sana.

Hata hivyo, Aviona alifanya makosa kadhaa. Kwa mfano, alifika kwenye ukuta mpana na kugundua kuwa ulikuwa sehemu pana tu ya ukuta kwa sababu fulani. Lakini msomi mmoja wa Kiisraeli alifuatilia makala ya Aviona kwa makala yapata miaka 20 baadaye na akasema kwamba ukuta mpana unapaswa kutafsiriwa kama ukuta mpana, ukuta unaofunika kilima chote cha magharibi.

Kwa hivyo, ukuta huu mpana kwa kweli ni mabaki ya ukuta wa zamani wa kabla ya uhamisho uliozunguka kilima cha magharibi. Badala ya Aviona, ni sehemu pana tu ya ukuta. Aviona, tena, alikuwa mtu wa kawaida.

Aliamini kwamba Yerusalemu wakati wa Agano la Kale, Yerusalemu ya kabla ya uhamisho, Yerusalemu wakati wa utawala wa kifalme, ilikuwa imefungiwa, kimsingi, katika mji wa Daudi, Ofeli, na Mlima Sayuni, ambapo hekalu na majumba ya kifalme yalikuwa. Hakufuata ukweli kwamba ushahidi zaidi na zaidi wa akiolojia ulikuwa unaonyesha kwamba Yerusalemu ilikuwa kubwa zaidi wakati wa karne mbili za mwisho za utawala wa kifalme. Nadhani kuelekea kifo chake, aligundua hilo, lakini mapema, alikuwa mtu wa kawaida.

Hapa kuna mfano wa ujenzi mpya wa msanii wa jinsi Yerusalemu wakati wa Nehemia ingekuwa ilionekana. Walijenga upya mji wa awali wa Daudi, Mlima wa Hekalu, na Ofeli, lakini waliorudi hawakuonekana kuimarisha tena kilima cha magharibi. Labda kwa sababu walikuwa wachache sana, idadi hiyo haikuifanya iwe ya thamani.

Lakini waliweka Yerusalemu katika ukubwa wake wa awali, ikikaribia kuanzia wakati wa Sulemani. Baadaye, hakika, wakati wa Wahasmoni, kilima hicho cha magharibi kiliimarishwa. Kiliitwa Ukuta wa Kwanza na Josephus, na kilima cha magharibi kikazungukwa na ukuta kwa mara ya kwanza tangu 586.

Tukirudi Uajemi, tunapaswa kuelewa kwamba Wayahudi wengi walibaki uhamishoni, wakachagua kubaki uhamishoni, na wakafa uhamishoni. Baadhi ya matukio katika Ezra, Nehemia, na hakika katika Esta yanatokea Uajemi. Na hii tena ni baadhi ya mandhari nzuri ya Persepolis, mji mkuu wa kifalme wa Uajemi.

Usanifu mzuri wa ajabu huko ambao bado ni magofu unavutia hadi leo. Na hatimaye, Susa, mji mkuu wa pili, tena mandhari ya Kitabu cha Esta. Magofu makubwa tu, ambayo hayajahifadhiwa vizuri kama Persepolis.

Sehemu kubwa yake iko kwenye matofali ya matope, lakini bado ni eneo la kuvutia lenye usanifu mwingi na kazi za akiolojia zilizofanywa hapo hadi kuanguka kwa Shah katika miaka ya 1970. Na mwishowe, tuna Pasargadae, ambayo ilikuwa bustani

kubwa na jumba la kifalme la Koreshi Mkuu na mahali pa kuzikwa kwake. Kwa hivyo, Uajemi, ingawa bado ilikuwa juu ya watu wa Kiyahudi, ilikuwa na upole zaidi na iliruhusu uhuru mdogo na magavana kama Nehemia na wengine ambao walikuwa Wayahudi wakisimamia jimbo la Yehud na Yuda kwa sehemu kubwa.

Wayahudi walifanikiwa chini ya utawala wa Uajemi hadi ujio wa Uhellenism na tishio kubwa zaidi kwa mtazamo tofauti kabisa ambao Uhellenism ulileta. Asante sana.

Huyu ni Dkt. Jeffrey Hudon katika mafundisho yake kuhusu Akiolojia ya Kibiblia. Huu ni kipindi cha 22, Kipindi cha Uajemi.